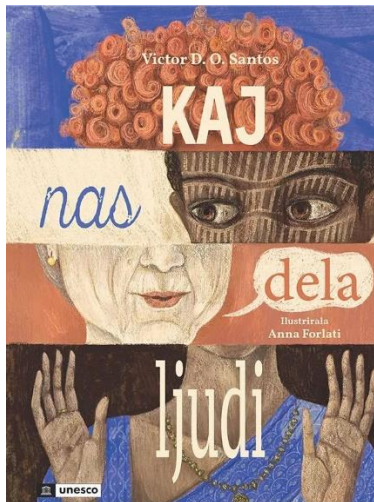


Santos, Victor D. O.: **Kaj nas dela ljudi.**

Ilustr. Anna Forlati, prev. Franjo Jamnik, sprem. zapis Tilka Jamnik. (Medvode: Malinc; Ljubljana: Hart; Pariz; Benetke: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2024, 44 str.

| C – 1. stopnja, P – 2. stopnja

| jeziki | poučno leposlovje | kultura | zgodovina | razvoj | za dislektike



Leposlovno-poučna slikanica za otroke v 1. triletju, tudi za starejše, za pogovore in nadaljnje raziskovanje o jezikih in pomenu ohranjanja jezikov, seveda tudi svojega maternega jezika! Nudi vrsto možnosti za medpredmetno povezavo, v pogovoru za bralno značko pa bomo še posebej poudarili, kako pomembno sta povezana jezik in branje.

Da bi opozorili na vrednost jezikov, je UNESCO razglasil obdobje 2022–2032 za Mednarodno desetletje domorodnih jezikov. Domorodni jeziki so med najbolj ranljivimi in mnogi imajo le še peščico govorcev. Del avtorskega honorarja od prodaje te knjige gre organizacijam, ki se ukvarjajo z ohranjanjem in oživljanjem jezikov po svetu.

Kratko izčiščeno besedilo je kot uganka bralcu, ki se ne razkrije vse do konca knjige.

V slikanici sta dve pojasnili UNESCA, predstavitvi avtorja in ilustratorke ter moj spremni dopis k slovenski izdaji, ki mi služi kot osnova te predstavitve

Spodbude za branje:

Otrokom preberem besedilo, počasi in ob ilustracijah, kot da gre za pesem. Potem ga preberejo tudi sami. Nekaj časa namenimo temu, da si sami, vsak zase, ogledajo ilustracije.

Bodo že prvi vtisi sprožili pripombe o jeziku, o tem, kar nas dela ljudi? Prisluhnimo jim! Ti so najbolj spontani in zato najbolj dragoceni.

Potem pa v opazovanju in pogovoru poglobljamo razumevanje besedila in ilustracij: slikanico pregledujemo tako, da se mladi bralci ob besedilu in ilustraciji čustveno in intelektualno

»vključuje v vsako stran, pričakovanje in napetost se stopnjujeta ... Ob rešitvi »uganke« pa se bralec očaran zave, kako zelo pomemben je jezik za človeka, pravzaprav ga opredeljuje, da je človek.

Morda bi preskočili naslovnico in začeli z dvostransko ilustracijo, ki prikazuje dva slona v naravi in dva človeka ob ognju. Kaj na ilustraciji še posebej poudarja trditev »Na svetu sem že zelo dolgo«? (Dva prva prebivalca, temnopolta, ob ognju, videti je, da se »pogovarjata«, na skalni steni je risba slona. Predzgodovinski predniki ljudi so živeli v skalnih duplinah, čisto prvi menda v osrčju Afrike, domnevno so se sporazumevali s kriki, različnimi medmeti in kretnjami, sporočila so narisali ali naslikali na skalne stene idr. Učitelj zgodovine, na pomoč!)

»Moje korenine segajo mnogo stoletij nazaj. Nekatere od njih celo dlje.« (Takole zgledajo na pol odkopane zgradbe starih civilizacij v tropskem delu Azije in Južne Amerike. Na desni spodaj opazimo drobno silhueto popotnika, raziskovalca: mu bo uspelo odkriti, kam segajo začetki korenin, se bo zavedal, kaj je odkril?)

»Sem povsod.« Skušajmo prepoznati različne zgradbe, tudi napise na njih, ne spreglejmo avtobusa, prometnega znaka, pešca, ki prečka reko po mostu, in drobne deklice ob reki ter še posebej, kaj najbrž počne ta deklica.

»Prepričan sem, da si me že opazil. Ali slišal. Ali čutil.« Kakšen je otrok, kako vemo, da je slep? (Ima belo palico, na levi so številke v brajici, kuža je najbrž njegov vodnik. Tu se lahko razgovorimo, kako se gibljejo slepi, kaj in kako berejo ... morda otroci poznajo slepega ali slabovidnega človeka.)

Naslednja dvostranska ilustracija je močno sporočilna, lirična, meni celo ganljiva, zelo mi je všeč. (Rast in razvoj jezika ter upad jezikovne zmožnosti. Dojenček ima v roki klopčič volne, vse možnosti pletenja (jezikovnega razvoja) so pred njim, deček plete in plete in do odraslosti splete pullover, ki se začne počasi podirati ... stari mož na koncu sploh ne spozna več, kaj naj bi bila volnena nit.)

Kaj pa počnejo otroci in mladostniki na naslednji ilustraciji? (Tu se bomo najbrž pogovorili o uporabi pametnih telefonov in škodljivi uporabi prekomerne uporabe zaslonских medijev ter njihovem vplivu na jezikovni in bralni razvoj.)

Potopimo se v naslednji dve dvostranski ilustraciji: v katerih podrobnostih začutimo, da je lahko prijazen in ljubezniv, v katerih, da je lahko oster in krut? Opazimo tudi, da so se nekoč sporočila širila ustno, v sodobnem času pa to počno mediji. S starejšimi otroki se lahko pogovorimo tudi o tem, kako prav mediji širijo vsakršna sporočila in so mdr. tudi podpora vojni propagandi.

Kaj pa je tole? Nekakšen čebelji panj?! (Spet kličem učitelja zgodovine na pomoč.) Ne, to je Babilonski stolp. O babilonskem stolpu, ki naj bi segal do neba, največ izvemo iz svetopisemske pripovedi v Prvi Mojzesovi knjigi. Babilonsko ljudstvo je hotelo zgraditi veliko mesto in stolp, ki bi segal do neba. S tem so se hoteli približati Bogu in postati vsemogočni, kot je on sam. To je Boga razjezilo, zato je ljudstvo za njihov napuh preklel s tem, da jim je zmešal jezik. Iz ene govornice, ki so jo razumeli vsi, je naredil več jezikov ter narod razkropil po

celem svetu. Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Babilonski_stolp) Ko oz. če zvemo zgodbo o Babilonskem stolpu, ob stavku »Na začetku sem bil en sam.« že lahko pomislimo, za kaj gre ...

Takole podrobno pregledujemo ilustracije in se pogovarjamo ob njih, ko imamo slikanico že drugič ali celo tretjič v rokah. In zdaj, ko že vemo, da gre za JEZIK, v naslednjih dvostranskih ilustracijah opazimo več in razumemo še več podrobnosti: npr. črke oz. znake različnih pisav, ljudi različnih kultur ... in počasi se znajdemo v sodobnem večjezičnem okolju ... in preseneti nas odprta knjiga brez besedila, popolnoma prazna.

S pismom v steklenici, ki plava v morju, opozori, da brez jezika ne bi bilo zgodb, ki povezujejo preteklost, sedanost in prihodnost. Se spomnimo deklice na eni prvih strani te slikanice, ki je spravljala pismo v steklenico? No, zdaj ga je deček dobil, vzel iz steklenice, najbrž najprej prebral in ker se mu zdi sporočilo pomembno, ga izroča dekletu na naslednji ilustraciji ...

Zaradi jezika sem človek. Ljudje različnih narodnosti govorimo različne jezike. Toda večina se nas poleg maternega jezika uči tudi enega ali več tujih jezikov ... in tako se ljudje sporazumevamo med seboj.

Pogovor se bo nadaljeval, najprej, kot bodo želeli mladi bralci, malo pa tudi tako, kot bodo želeli učitelji in mentorji branja: o pomenu maternega jezika in učenja tujih jezikov, o tem, kako so različni jeziki »okna in vrata« v različne kulture in kako je zato pomembno, da jih ohranjamo ... pa do različnih zapisov jezika, da ga lahko slišimo, vidimo (beremo), otipamo idr. Predvidevam, da bomo izvedli kakšno socialno igro, ki bo potrdila pomen jezika in prijaznega komuniciranja.

Npr. **HVALA**, ker ste prebrali do sem. 😊

Ko slikanico zaprem in se ponovno zazrem v naslovnico, spoznam, kako domiselno je ilustrirana. KAJ sprašujejo možgani; NAS gledajo oči; DELA vprašajo usta; beseda LJUDI pa je postavljena med razprte dlani pred prsnim košem, pred srcem. In na hrbtni strani slikanice košček ilustracije z malčkom in otrokom, ki držita klobčič jezika, ki se jima začne razvijati ...

Nadaljnje spodbude za branje:

Na 2. strani slikanice je koda, povezava do besedila slikanice v angleščini. Glede na to, da je besedila malo, ga lahko ponudimo tudi začetnim učencem angleščine. (Povezava s poukom angleščine.)

26. september je evropski dan jezikov! Ta dan torej še posebej posvetimo pomenu jezikov - maternega in tujih jezikov. Poudarimo, kako pomembno branje vpliva na razvoj jezika!

Zelo dobrodošla nam bo ta stran:

<http://edl.ecml.at/LanguageFun/LanguageFacts/tabid/1859/language/sl-SI/Default.aspx>

Za nadaljnje raziskovanje jezikov:

Proučimo slovenščino: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Sloven%C5%A1%C4%8Dina>

Slovenščina sodi v družino indoevropskih jezikov:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Indoevropski_jeziki

Družina

- indoevropski
- baltoslovanski
- slovanski
- južnoslovanski
- zahodni južnoslovanski
- slovenščina

Na svetu živi skoraj 7 milijard ljudi, ki govorijo nekaj tisoč jezikov (med 6000 in 7000 jezikov) in živijo v 189 samostojnih državah. Med njimi je najbolj razširjen angleški jezik, ki ga govori več kot milijarda ljudi po vsem svetu. Vendar angleščina po številu maternih govorcev zaseda šele tretje mesto. <http://www.leemeta.si/blog/prevajanje/5-najbolj-razsirjenih-jezikov-na-svetu>

- Seznam jezikov po številu govorcev
https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_jezikov_po_%C5%A1tevilu_govorcev
- Seznam jezikov sveta, zložen po abecedi s slovenskimi imeni. Vsebuje naravne in umetne jezike, ki jih govorijo ljudje. https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_jezikov
- Genealoško drevo jezikovnih družin in jezikov:
https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_jezikovnih_dru%C5%BEin_in_jezikov